

Enteriőr a Deák Dénes Gyűjtemény zalaegerszegi kiállításáról

Péntek Imre

Tárlatról-tárlatra Magángyűjtemények nyomában

A rendszerváltozás utáni időszak egyik új fejleménye volt a képzőművészeti életben a nagy magángyűjtemények megjelenése. Részben felszínre kerülése, hiszen korábban csak az állam lehetett a jelentős műkincsek, gyűjtemények tulajdonosa (részben államosítás révén, aminek következtében ma perek tucatjai folynak a magyar állam ellen). S forgalmazásuk is állami privilégiumnak számított. Ám a gyűjtőszenvédélynek nem lehetett parancsolni, sokan nem mondtak le a műtermekből való „gyűjtésről”, illetve vásárlásról, és a szerencsések (vagy gazdagok) lakásában, egyéb helyiségeiben óriási műtárgykészletek halmozódtak fel. Az elszegényedő múzeumok elképedve figyelték, hirtelen milyen – korábban eltűntnek vélt – remekművek kerültek a nyilvánosság elé. Kiállításokon, aukciókon, a legkülönbözőbb árus helyeken.

A legendás gyűjtők – mint Kolozsvári Ernő, Deák Dénes, Vass László, vagy a zalai kötődésekkel is rendelkező Merics Imre – igyekeztek értékeiket a világ elé tárni. De külföldről is kerültek haza gyűjtemények, mint az Antal-Lusztig, László Károly gyűjtemény. S talán a legértékesebb szolgálatot hazájának az Amerikában élő Pákh Imre tette, aki visszaadta nekünk, az egész magyarságnak, Munkácsy Mihály életművének (ittthon hiányzó) műegyüttesét.

Minden magángyűjtemény kialakulása, sorsa, megmaradása vagy szétszóródása – kész regény. Báró Kohner Adolf budapesti nagytőkés, üzletember – Goya, Constable, Delacroix, Monet, Renoir, Cézanne, Gauguin művek tulajdonosa – a harmincas évek válságának időszakában – „egy balsikerű valutaspekuláció” következtében tönkrement, gyűjteményét 1934-ben az Ernst

Tihanyi Lajos:
Leánykép
(Leopold
Magdolna
portré)

Czóbel Béla:
Deák Dénes
portréja

Múzeumban elárvereztették a hitelezők. Bár hitelezőit sikerült kielégítenie, vagyona elúszott, a veszteséget méltósággal viselve, visszavonult könyvei közé, s pár évvel élte túl csak az elváltat kedves gyűjteményétől. De akadnak pozitív példák is. A rendszerváltás után Svédországból hazatért, ismert vállalkozó és műgyűjtő, Takács Lajos a kilencvenes

években modern magyar gyűjteményére kapott hitelt, amivel vállalkozását megmentette.

Ennyiből is látszik, a műgyűjtés nem csak szakmai szerelem, szenvedély, komoly üzleti befektetés is. Az újabb gazdasági elemzések szerint a műtárgyak piaci értéke a válság idején sem csökkent, hanem nőtt. S rekord összegű árverési összegekről

Farkas István:
Látnoknő
(Nagykezü
modell)

Rippl-Rónai
József:
Bruckné
ténasszony

Egrý József:
Balatoni táj
házzal

ad hírt a sajtó: az egyik ilyen rekordot Munkácsy: *A baba látogatói* című képe érte el, 160 millió Ft-tal, majd ezt egy Csontváry festmény, a *Traui tájkép naplemente idején* döntötte meg 240 millió Ft-tal. No, persze a vidéken élő művészeinket nem fenyegeti ez a veszély, sajnos, a műtárgyvásárlás nem vált divattá, polgári szokássá. Pedig a szerényebb hazai gyűjtőknél is „megbújhatnak” remekművek, csak nyilvánosságra kerülésük – valahogy nincs megoldva. A jövőre 80. évét betöltő Németh János műveiből is jelentős kerámia szobrok kerültek magángyűjtőkhöz, talán sikerül ezt az anyagot a

jeles évforduló alkalmából „megmozdítani”. S ha már a gyűjtemények „sorsáról” szóltunk, érdemes megemlíteni: mi lesz a tormási állatorvos, dr. Merics Imre páratlanul gazdag gyűjteményével? Idén márciusban váratlanul elhunyt, s pár éve, amikor nála jártunk, már az elhelyezés gondjaival küzdött. Tárgyalásai, hogy legalább egy részét gyűjteményének, valamelyik városban befogadják, nem jártak sikerrel. Lehet, hogy korai kérdések ezek, de előbb-utóbb napirendre kerülnek...

Bálint Endre:
If vára

Ziffer Sándor:
Csendélet
almákkal
és kék
szoborral

Gadányi Jenő:
Deelés

A budapesti Deák Dénes-gyűjtemény helyzete szerencsésebben alakult. A kilencvenes évek elején elhelyezést nyert Székesfehérvárott – a tervezett városi képtár épületében –, s azóta is sikerrel működik. A vezetők új funkciókkal bővítették a gyűjtemény kezelését, díjat és ösztöndíjat alapítottak, a gyarapítás lehetőségeit is megoldották. Nos, a sokrétű kollekciónak válogatott anyagából rendeztek kiállítást *Klasszikon* címmel, a zalaegerszegi Városi Kiállítóteremben, októberben. Bár különösebb rendszer nem volt megfigyelhető a rendezésben – talán a véletlenszerűen gyűlt művek sem tették lehetővé ezt –, a közönség páratlan remekműveket láthatott, eredetiben. A 19. és 20. század fordulójáról például, amely a magyar festészetnek különösen nagy értékteremtő korszaka. Gulácsy *Önarcképe* vagy Rippl-Rónai *Bruckné ténsasszony* című képe ízelítőt adnak a két, európai rangú festő életművéből. Mednyánszkytól láthatunk egy „hadifogoly képet”, ami a festő oeuvre-jének oly jellegzetes (és tragikus) témája.

Ebből a korszakból származik – az 1910-es évekből – Ferenczy Károly *Cigaretttázó fiú*-ja, igazán karakteres darab. A kevésbé ismert Perlrott-Csaba Vilmos – akiről egyébként a Városi Kiállítóteremben sokat dolgozó, lapunkban is többször publikáló Benedek Katalin írt színvonalas monográfiát – két remek képpel képviselteti magát (Párizsi utca, Csendélet maszkokkal) Czóbel Béla – aki jelentős életművét Párizsban alkotta meg, s Deák Dénes portróját is elkészítette – két műve, *Csendélet* és *Olvasó nő* – szintén a kvalitásos darabokhoz sorolható. A sokak által kedvelt, tragikus sorsú Farkas István 8 képéből két hatásos, több alakos festmény kapott helyet az egerszegi kollekción: *Varietében*, 1920, és a *Látnoknő* (1920). Amos Imre Padon *ülő nője* szintén kiváló szinten képviseli a festő különleges látásmódját. A nekünk, zalaiaknak is kedves Egry József *Balaton téj, házzal* és *Balaton felvidéki téj* című képe a fény szerelmesének elbűvölő munkái. Az erdélyi művészeket Nagy István képviseli két hangulatos festményével (*Kilátás a parasztszobából*,

Anna Margit:
Bábu

Önarckép) Czimra Gyula, Barcsay Jenő, Gyarmati Tihamér műveivel már a hatvanas-hetvenes időszakába érkezünk. Tóth Menyhért, Somogyi Győző képei pedig a gyűjtemény legújabb kori arcát mutatják.

Végül is elmondható, ahogy a Deák-gyűjteményről is, hogy vidéki városaink nyerhetnek ezekkel a „befogadásokkal”, bár értékes ingatlanokat foglalnak el, fenntartásuk, szakmai gondozásuk nem csekély összegbe kerül. Persze, előfordul olykor, az önzetlen ajándékozás viszonyai nem tisztázottak (jogilag) kellően, tartós letétéről vagy tulajdonlásról van szó... Mégis, ezek (szerintem) bármennyire komoly hozadékkal bírnak, a könnyebbik megoldás. Gyakran a helyi művészekre, akik évtizedekig a városokban élnek (vagy éltek), pályájuk az otthoni közegben teljesedett ki, lényegesen kevesebb figyelem jut. Az oly szükséges városi képtár, amely összefogná, tartós bemutatási fórumot biztosítana a helyi művészek színvonalas, garantáltan minőségi alkotásainak, gyűjtené az elszármazottak, ide kötődő művészek anyagát, sok helyütt hiányzik. Aminek következtében jelentős életművek szóródnak szét, kallódnak el, válnak gazdátlanná, láthatatlanná, vagy fővárosi aukciókon kerülnek ismeretlen tulajdonosokhoz. Pedig a helyi kulturális identitás szerves részét képezhetnék. Talán az ellentét – egy kis jó szándékkal, kreatívabb hozzáállással – feloldható. Azzal, hogy a múzeumok a városokhoz kerültek, új lehetőségek kínálkoznak e téren is. A zalaegerszegi kezdeményezés – Németh János keramikusművész állandó kiállításának létrehozására – mindenképpen jelentős előrelépés. S egyszer majd – valahol, valamikor – kiegészülhetnek Fischer György és Farkas Ferenc, Horváth László szobraival, Gábrriel József, Budaházi Tibor és Horváth M. Zoltán festményeivel, Monok Balázs plasztikáival, Frimmel Gyula és Tóth Norbert grafikáival, Németh Klára tűzzománcaival. És névsor korántsem teljes... Az intézménynek – a Deák-gyűjtemény – Városi Képtár nyomán – akár lehet a neve: Városi Képtár – Zalai Gyűjtemény. (A név legalábbis is ily módon, már megvan...)

Kádár Béla:
Fiatal nő
keresztbe tett
kezekkel

III. Ars Pannonica a Savaria Múzeumban

Az elmúlt évtizedekben a dunántúli képzőművészeti élet sokféle változáson esett át. A rendszerváltás időszakában kifulladás, majd megszűnt a *Dunántúli Tárlat*, elsorvadt az Alpok-Adria szerveződés – mely arcképes igazolványt is adott résztvevőinek –, aztán elhalt a határok mentén szerveződő *Kisplasztikai Biennále*. A vidéki intézmények keresték profiljukat, új helyüket, szerepüket a Nap alatt. Az uniós tagság kínált új lehetőségeket, pályázatokat, 2000-tól, az EU égisze alatt egy ígéretes forma szerveződött, az *Eurégiós Biennále*, mely komoly díjakkal hozta lázba az e tájon élő művészeket. Ráadásul a három megye – Zala, Vas és Győr-Moson-Sopron mellett – Burgenland művészei is versengtek a díjakért. S ekkor, ebben a bizonytalanságban – mert az eurós biennále megszűnt – jelentkezett a szombathelyi *Ars Pannonica*. Szombathely mindig kiemelt pontja

volt a dunántúli képzőművészeti szerveződéseknek, s most sem tagadta meg magát. A 2008 őszén indult formáció főként Nyugat-Dunántúl és Budapest körzetéből vonzotta a művészeket, bár – annak idején írván róla – hiányoltam a veszprémi, somogyi, pécsi művészeket –, de be kellett látnom, ez már nem az ő körzetük, s nem csak a távolság miatt.

A lényeg: az újkori hagyományteremtés jegyében az *Ars Pannonica* betöltötte a hirtelen keletkezett űrt, megszólította a kortárs művészek jelentős körét, és minőségi vidéki fórumot teremtett a térségben. Vonzást gyakorolt mind tematikájával, mind lokális kötődéseivel, s ahogy visszanéztem, nyolcvan művész munkái kerültek be a kiállítás anyagába. S ahogy értesültem, némi bizonytalankodás után létrejött a második biennále is. S most itt vagyunk a harmadik megnyitóján,

igaz, lényegesen kevesebb művész munkáival, de az anyag színvonala most meggyőző, lenyűgöző. Hogy mindez ilyen kedvező fordulatot vett, feltétlenül meg kell említeni Kamper László festő- és grafikusművész nevét, akinek szívós szervezőmunkája nélkül ma aligha állhatnánk itt.

A *III. Ars Pannonica* hű tükre a térség művészei újabb munkáinak, törekvéseinek és látványos, élmény teli képanyaggal szólítja meg a látogatókat. Már a belépéskor König Frigyes kék kolonád-variációi fogadnak, ami entré-nak mindenképpen erős. A részlet gazdag képek mellett – mint például Nagy Gábor *Tiszaigáti megfigyelései* – vannak dekoratív, monumentális hatású, erőteljes munkák, mint Aknay János *Emlék-alakzatai* –, s aki a szürreális jeleneteket, jelenéseket kedveli, az gyönyörködhet Francis Bacon-i utat járó, Oroszy Csaba harsány színekkel építkező képfolyamaiban. De meglepetést kelthet az is, hogy a tájkép nem tűnt el, nem halt el, ma is több művész merít ihletet a természeti jelenségek, élő és élettelen környezet

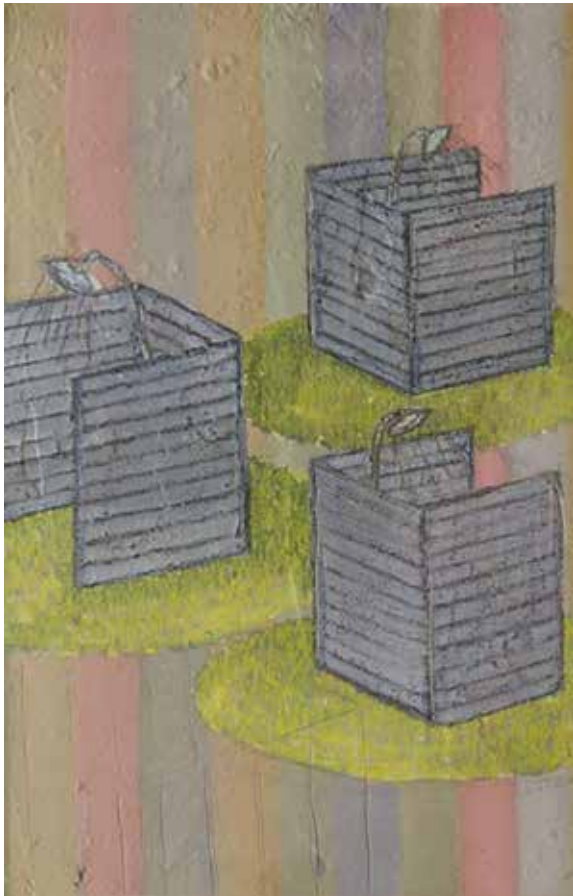
kimeríthetetlen forma- és színgazdagságából. Rendkívül megragadóak Lányi Adrienn finom égbolt-felhő szín-játékai, vagy Mészáros Szabolcs víz-variációi, az áttetsző elem tükröződései, ezernyi zöldes árnyalata. A fent és a lent – ily módon is rímel egymásra. Somorjai Kiss Tibor *Falevél*-sorozata elégikus hangulatot kelt, a frissen lehullott levél szőtteken, káprázatos avarszőnyegen lépkedő bakancsos láb szinte beletapos az őszi átváltozás melankolikus harmóniájába. Melega István fotó-átdolgozásai, átfestései (*Tél, Öreg fa*) egy sajátos kutatás eredményei. A művész a természetben rejlő ritmusokat, párhuzamokat, kontrasztokat emeli ki a táj kaotikusnak látszó kavalkádjából. Ám egyesek nem elégszenek meg a naturális, primér képi adottsággal: erőteljesen a maguk lelkiállapotára írják át a látványt. Nemes Lászlót régóta foglalkoztatja a zöld vegetáció dinamikája, burjánzása, mitikus ereje. Ezúttal is ilyen jellegű képpel szerepel, a *Zöld galaxis* szinte összefoglalója eddigi, finom festői struktúrákkal operáló törekvéseinek. Ábrahám

Aknay János:
Emlék 1.
2013

Nemes László:
Zöld Galaxis
2013

Nagy Csaba:
Palinodikus
karcolatok
2012

Rafael *Vissza a természethez* című ironikus sorozatában a tollak, ásványok, szilárd és áttetsző anyagok különböző metszeteivel alkot játékos, groteszk formációkat. A figurativitás itt is jelen van, több variációban. Gyécsek József női portréi szecessziós ízű, érzéki vonásokból, valószínűtlen színekáprázatokból állnak össze, Foky Éva akvarell-sorozata, a *Metro* – némileg Fehér László korai képeit idézi –, de korántsem olyan kíméletlen, inkább az emberi együttlét rezdüléseinek, véletlen mozzanatainak érzékeny foglalata. Végvári Beatrix képei egy részének is van Fehér Lászlós „íze”, a hátat fordító sziluettekre gondolok, viszont a hátterek izgalmasabban megdolgozottak, finom felbontásokkal, vibráló foltokkal alkotják meg azt a női otthonosságot, amely számos képének sajátja. Sóváradai Valéria pszichedelikus, meditatív tereiben – néhány magányos ember és tárgy foglal helyet. Az elidegenedésnek, a magányosságnak, a kiszolgáltatottságnak megrázó erejű ábrázolása valamennyi képe. Oroszy Csaba szurreális látomásokkal küzd: hősei – ebben a színdrámában –

Nagy Gábor:
Tiszagáti
megfigyelés
2011

elvesző, átváltozó alakok, alakzatok, akik emberből fura lényekké, szörnyekké, amorfikus alakzatokká lényegülnek át. Olykor lelkiállapotokat, mint a *Széken*, *A kín* jelenít meg, máskor egy karakter végletes karikírozásával teremt archetípust. Nagy Gábor *Tiszagáti megfigyelések*-sorozata – szintén jellegzetes alakok karikírozásával, rajzos-vonalas kontúrjaival teremt hiteles zsánereket. Kotnyek István régóta a valóság „felbontásának” sajátos útját követi: szembefordítja a modern technika szilárdnak, törhetetlen hitt eszközeit (mobiltelefon, laptop) a természet rontó-bomlasztó hatásával. Szójátékos címei mögött drasztikus folyamatok zajlanak, amelyeknek riasztó végeredményével szembesít. Nem hiányozhatnak a test-képek, Varga-Amár László aktjai, áttetsző figurái a kiszolgáltatottság, erotikus felhangokkal ábrázolt látomásai. Hús Zoltán megnyomorított figurái a történelemnek kitett emberről, sorsáról szólnak, kissé groteszk hangütésben. Bíró Sándor erőteljes színekavargásból összeálló sejtelmes alakzatok (melyeken a piros árnyalatok dominálnak) egyensúlyát keresi, az

Lányi Adrienn:
Visszfény
2013

Budaházi Tibor:
Töredék
2013

amorfitás líráját és drámáját egyaránt érzékeltetve. Kamper László analitikus gondolkodása nem kíméli a mitikus arculatot, felbomlasztja Ehnaton és Hórusz ismert ábrázolását, hogy vizuális rejtvényé, képregény-hőssé változzanak az egyiptomi vallás szakrális szimbólumai. Budaházi Tibor a fragmentalitás mestere: kevesen képesek a töredékek, roncsolt formák, elkorcsosult írásjelek halmazát pseudo-archaikus jel-mezővé, mitikus alakzatokká formálni. A struktúrák elkötelezettje Olajos György is, rejtélyesen kanyargó labirintus „hálója” ornamentális játékok is egyúttal, Serényi H. Zsigmond fehér tér-kompozíciója a tisztaság áhításának essenciája, Dobos Éva grafikai etűdjei (csendre és zörejekre) a modern zene inspirációját tükrözi. Nadas Alexandra épületvázlatokból, részletekből hozza létre légies konstrukcióit, Nagy Csaba *Palinodikus* (jelentés visszavonó, megkérdőjelező) *karcolat*-sorozata a köznapi tárgyak belső iróniáját hozza felszínre. Tolnay Imre *Bárka 1-2.* című, monumentális hatást keltő plasztikája egyik kiemelkedő darabja a kiállításnak. A nyilvánvaló bibliai utalás mellett

a mű mély érzelmi és gondolati tartalmakat hordoz. A katasztrófa előli, a katasztrófából való menekülés hordaléka, roncsai a vég és az új kezdet szimbólumai. Ember nélkül is az ősi mítoszt idéző – szinte áldozati oltárszerű – katartikus építménye.

Végül Aknay János, aki megérdemelten került a fő helyre, Emlék-sorozatával ismét bizonyítja: a múlt elveszet, elsüllyedt struktúráit elő lehet hívni a tudatalatti mélyeiből, és a részletektől megfosztott, tiszta, egymásba hatoló geometrikus alakzatok analógiájával, hatásos színdinamikával visszahozni, kimenteni valami fontos üzenetet az archaikus, elemi rétegzettségű, ősi közegből. Kékesi Gábor szellemes, megformált és talált plasztikája – *Két legyet egy csapásra* – azt sugallja, az őslények köztünk vannak... (A szöveg az október 17-én elhangzott megnyitó írott változata. A biennále válogatott anyaga november 8-án bemutatkozott a bécsi Collegium Hungaricumban is. Ez alkalommal adta át a biennále díjait Halász János, az Emberi Erőforrások Minisztériumának államtitkára Budaházi Tibor, Lányi Adrienn és Serényi H. Zsigmond festőművészeknek.)

Kiállítási enteriőr a Balatoni Múzeumban - Keszthelyen

Őszi kiállítások a Balaton környékén

Az üdülési szezon már véget ért, de a kulturális programok még mindig csábítják az ide látogatókat. Ezek egy része képzőművészeti kiállítás, a keszthelyi Helikon Kastélymúzeumban, a Balatoni Múzeumban, a Balaton Színházban vagy a környék kisebb művelődési házainak kiállítótereiben. Távolabbra tekintve a füredi Vaszary Villa vagy az almádi Pannónia Művelődési Központ kínál még hasonló programokat.

De maradjunk szűkebb pátriánknál: a Balatoni Múzeum ez úttal sem tagadta meg magát, a Magyar Festészet Napja alkalmából egy rendkívül izgalmas kiállításnak adott helyet. Bukta Norbert festőművész, tanár és tanítványai (közös) munkái révén tekinthettünk be az alkotói gondolkodás folyamataiba, nyilvánosság elé tárva a kibontakozó vázlatokat, félkész fázisokat, rész-megoldásokat. Láthattuk a nagyméretű szénrajzokon a vonalak „küszködését” az érvényes formáért, körvonalakért, s az is megjelent, miként lesz a szimpla „leképezésből” a művészi „túlformálás”

következtében expresszív, hatásos mű. S az is kiderült: a festészet nem csak kreatív tevékenység, látásmód is. Sőt, belelátás. Az alkotás már a „megpillantással” elkezdődik, a „konceptualitással” folytatódik”, más kérdés: van, aki ezt végigviszi, másnak pedig elegendő a lehetőség, a gondolati alkotás dokumentálása. Bukta Norbert erre a felfedező szemléletre mutat kiváló példákat, a *Nemeskeresztúri parasztportrék (I-III.)* és *Szent köfejűek (I-XII.)* című fotóssorozatán. Főként a véletlenszerűen szétszóródott kődarabokból összeálló „kő-arcok” ragadják meg a fantáziát: ahogy a festő szeme meglátta a rejtőző formát, a néző is lassanként összerakja mozaikszemeket, és íme, egy arc – szem, orr, száj – rajzolódik ki előtte. Bukta Norbert át tudja adni a maga latens, talált formaleletét, sőt, leleményét. Játék ez, szórakoztató, mégis roppant tanulságos. S hol mulatságos, hol torz, hol drámai kő-arcok sokasága tekint ránk, kontaktust keresve a szemlélővel. S ki-ki eltűnődhet: átmegy-e a képzelet próbán?

Bukta Norbert-Gartner Daniel-Szücs Domonkos: *M.M.Á. matróz portréja I.-II.* - 2010-2012

Az alkotás lélektani oldala mellett a technikai ismeretekről, anyaghasználatról, ezek kombinálásáról is „képet” kapunk. Találkozunk egymásra rakódó ecsetnyomokkal, lendületes, szénnel húzott vonallal, digitális (kollázszerű) nyomatokkal vagy manipulált fotóval. Ma már a hagyományos és az új technikák, eljárások nem különülnek el egymástól, áthatják egymást, új és új variációkban jelennek meg. A mester, Bukta Norbert a legkülönbözőbb kifejezőmódokkal lép meg: TV-s portréi a színes képponton átsejülő arcok részleteivel, vizuális bravúrával kápráztatnak el. S az is csak a szakmáját mélyen ismerő embernek juthat eszébe, hogy mi van a Szent István bazilika főbejárati kapujánál látható szent-ábrázolások, gipszformák tondóinak „túlsó” felén? Egy realista, figuratív képnek egy absztrakt megfelelőjét tárja, hihetetlen leleménnyel, meggyőző erővel, élénk. Szent Simon, Pál, Tamás, András, János – megannyi absztrakt plasztikává válik, a negatív formák „felszínre kerülése” révén. S íme, együtt van – a szent és a profán, a figuratív és az absztrakt, mint egymásnak furcsa tükörképei. *Önarckép-csarnok*-a ismét egy másik bravúr: portrényomatok sokaságával mutatja be a személyiség, az egyéniség pillanatnyi lelki állapotát, a gúnyt, a

magány, csúfolkodás, a szerelmes arc változatait, s a megdöbbentő, szeriális mintázattá váló képtömeg láttán felmerül a kérdés: kik is vagyunk mi valójában?

A tanítványokkal együtt készült művek is rendkívül elgondolkodtatóak. Vázlatok, a teljesség igényével. Már a cím is provokatívan konkrét: *H. Z. orvos látogató* vagy *V. Sz. statikus portréja*. Az alkotótárs: Gartner Dániel, Szücs Domonkos,

Bukta Norbert:
Szent kőfejűek
I-XII.

vagy Pattantyús Márton. S ugyanakkor az alkotások nyilván valóan nyitottak, félig készek, befejezetlenek, vázlatosak. Akár az akrillal készült festményekre tekintünk, akár a vele párhuzamba állított szénrajzokra. A látvány „feldolgozása” folyik itt, még minden alakul, s érezzük: a rajzi és festői eszközök nyomán valami belső, lelki tartalom keresi a neki megfelelő megnyilatkozást. Engem ez a „kísérlet” Sváby Lajos művészportréira emlékeztet – s csak személyes élmény, hogy a nyolcvanas években, e termekben láthattam hasonló expresszív műveit.

A festészet napján e betekintés az alkotás létrejöttének titkos, alig hozzáférhető műveleteibe, hogyan válik az anyag, a kiművelt manualitás, a „megdolgozottság” lelki tartalmakat hordozó művészi közeggé – nos, ezen ismeretek, összefüggések csak segítik a befogadás – főként a kortárs művek esetében – nem könnyű pillanatait. S hogy lesz-e e pillanatokból tartós elfogadás – olykor ilyen közvetítő jó szándékon is múlik... A művészek *Az arc epifániája* címet adták a kiállításnak. Számomra a megmutatás, megmutatkozás, nyilvánosság válás mellett e művek szóltak az elrejtésről, a láthatatlanná válásról is. Arról a szakrális folyamatról, amely művészi

alakításnak – ha valóban az – mindig is szerves, elszakíthatatlan része – volt és lesz.

A hévízi Muzeális Gyűjtemény – új vezetése – szemmel láthatóan nyitni akar más városok kulturális értékeinek, művészeti közösségeinek bemutatkozási lehetőséget adva a nem csak országszerte, nemzetközileg is ismert fürdővárosban. Örömmel vettük tudomásul, hogy az egyik első meghívás a szegedi SZÖG-ART művészeinek szólt. A Tisza-parti és Hévíz-parti város – bár nagyságrendjük nem azonos – közös éltetője a víz, s kapcsolatteremtésben ez is szerepet játszhatott. Annál is inkább örültünk ennek, mert tavasszal a megyeszékhely képviselőjében a *Pannon Tükör* és Budaházi Tibor festőművész mutatkozhatott be a szegedi közönség előtt (reméljük, jövő tavasszal Zalaegerszegen egy méltó „szegedi nappal” viszonyozhatjuk e meghívást). Folyóiratunkban gyakran kapnak helyet szegedi alkotók, mint Horváth Péter, a jeles prózaíró, Sándor János, a Szegedi Nemzeti Színház ny. főrendezője, s korábban Aranyi Sándor festőművész és Popovics Lőrinc szobrász alkotásait éppen Sándor János, a szegedi művészeti élet doyenje és kiváló ismerője méltatta. Ez úttal is ő vállalkozott a megnyitóra, hogy a tizenkilenc művész oeuvre-jébe bepillantást

Aranyi Sándor: *Örökkön örökké...*

Sejben Lajos:
Mesés
kelet

adjon. A város művészeinek kvalitásait jelzi, hogy Kossuth- és Munkácsy-díjas alkotók élnek (éltek) itt, köztük az Kass János grafikusművész, akinek munkássága megújította a műfajt. Két ismert rajza jelképesen is ide idézte őt (*Cantata profana* I.II.). Az eltávozottak köréből Fischer Ernő – a lírai absztrakt képviselője – *A festészet alapkérdései* című művével az őt foglalkoztató művészi problémákról adott szemléletes áttekintést – nyilván az absztrakt „nyelvén”. Dér István épp ellenkezőleg: a természet elvű festészet elkötelezettje. Itt látható *Fészek* című érzékeny, részlet gazdag grafikája a magyar tájbábrázolás hagyományait követi. Lázár Pál hasonló karakterű alkotóként a szegedi hangulatokat, városrészleteket, Tisza-parti zsánereket örökített meg ecsetjével. Itt látható *Lila kompozíciója* kubisztikus formákkal kísérletezik.

A festői kollekciónban az absztrakt látásmód dominál: egyik kivétel Szabó Tamás, aki két groteszk grafikai lappal szerepel. (*Elnyújtott idő, A hóhér*). A látomásos expresszív stílus meggyőző példája mindkét alkotás.

Darázs József az absztrakt formációk megérezkiesítésével teremt izgalmas képfelületet. (*Lebegő struktúrák* I.II.) Geometrizáló látásmódja jól érvényesül a *Kert építményekkel és felhőkkel* című képén. Az idősebb generációhoz tartozó Novák András rendkívül egységes kollekciónal képviselteti magát. (*Zöld, Piros, Kék, Sárga*) Négy szín, négy kép, négy hangulat. A *Zöld* a víz elemi struktúráit jelenti meg, a *Piros* a lángok izzásának festői látomása, a *Kék* a levegő atmoszférikus érzékeltetése, míg a *Sárga* – némileg meglepően – egy Képtár enteriőrje. A társaság ismert alakja Pataki Ferenc, aki az egymásba olvadó árnyalatokból rétegzett felületeknek, spontánul felrakott szín struktúráknak kötelezte el magát. Szép példája ennek az itt látható *A fény fészke* című, alkonyi impressziókat közvetítő képe. Hasonló művei még a *Vályogvetők földje* vagy *Levélhullató fűz*, mely a természeti látványt lebegő, diffúz látvánnyá változtatja. Sinkó János a „spurensicherug” (nyomrögzítés) technikájával teremt pszeudó-történelmi utalásokkal telített festői felületeket. (*Árulkodó nyomok, Talált nyomok, Árnyak*) Aranyi Sándor szintén felhasználja a „talált képek” adta lehetőségeket, melyeket a környezet kínál. Ilyen a *Tartós kapcsolat* című „fotóképe”, amelyen két elkorhadt, egymás mellett fekvő fejfa állít emléket egy valamikori szoros emberi kapcsolatnak. A titokzatos *Macskaszemek* szintén fotó-ihletésű, míg az *Örökkön örökké* a létezés és elmúlás melankóliáját árasztja.

A magyar orientalizmus újkori követője Sejben Lajos. Keleti élményei nem csak festményein tükröződnek, plasztikák készítésére is ihlették. (*Terra, Sziklatemplom*) A Munkácsy-díjas Lóránt János, Eszik Alajos és Kovács Keve képei szintén értékes részei a kollekciónak.

A szobrászati anyag is változatos és színvonalas.

Szathmáry Gyöngyi *Vörösmarty portréja* „szaggatott”, expresszív mintázással fejezi ki a költő utolsó, tépett lelkiállapotát. Fritz Mihály női alakjai finom részleteikkel tűnnek ki, Farkas Pál *Balerinája* klasszikus eszközökkel adja vissza a kidolgozott női test vonalait, arányait. *Gémcsalád* című kompozíciója pedig azt bizonyítja, az állatszobrászatnak van autentikus folytatója.

Emlékezetes mű Kalmár Márton *Gizi* című mell-szobra.

A nonfiguratív szemlélet elkötelezettje Popovics Lőrinc. Szellemes és remekül megoldott két fa plasztikája a *Férc-mű* és a *Fűző*. A „befűzött” cérna kanyargása az anyagban, a textil imitációja, valódi szobrászati bravúr.

A Szög Art kollekciónak e dunántúli kirándulása ezen a kis, de meghitt kiállítóterben mindenképpen esemény, s talán arra is alkalmas, hogy felkeltse a figyelmet hasonló tárlatok rendezésére, bemutatkozási lehetőséget biztosítva a Tisza-parti város művészeinek.

Szabó Tamás:
*Elnyújtott
idő*